

ORGANISATION AV STÖDÅTGÄRDER SOM FRÄMJAR INKLUDERANDE UNDERVISNING

KORTFATTAD POLICY

Policyns sammanhang

I allt fler länder börjar man inse att inkluderande undervisning är det bästa alternativet för elever med funktionsnedsättning, vilket också understryks i artikel 24 i [FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning](#).

På EU-nivå fastlägger artikel 26 i [Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna](#) riktlinjer för hur lagstiftning och politik bör utformas för att barn med funktionsnedsättning ska inkluderas fullt ut. Samma synsätt återfinns i [EU:s handikappstrategi 2010–2020](#), i vilken det klart förespråkas att barn med funktionsnedsättning ska inkluderas i den ordinarie utbildningen. I strategin åläggs EU även att genom [programmet Utbildning 2020](#) stödja medlemsstaternas försök att undanröja hinder i lagstiftning och administration som utestänger personer med funktionsnedsättning från den vanliga skolan och de vanliga systemen för livslångt lärande och att garantera inkluderande undervisning och personligt anpassad utbildning på alla nivåer i utbildningssystemet.

Hur inkluderande undervisning förverkligas i praktiken varierar dock väldigt mycket, och projektet om organisation av stödåtgärder startades i syfte att ta fram konkreta exempel som kan hjälpa länderna på vägen mot ett rättvisebaserat tänkesätt. För att kunna åstadkomma detta måste man komma bort från tänkesätt där fokus ligger på individuellt stöd (som ofta måste föregås av en medicinsk diagnos) och i stället börja fundera på hur systemet kan organiseras så att vanliga skolor får det stöd som de behöver för kunna uppfylla alla elevers behov och rättigheter. I dagens läge är det även viktigt att hitta kostnadseffektiva sätt att utnyttja resurserna på samtidigt som kvaliteten upprätthålls.

Vad projektet kommit fram till

Byråns medlemsländer startade det treåriga projektet om organisation av stödåtgärder i syfte att undersöka följande viktiga fråga: Hur är systemen för stödåtgärder utformade för att möta behoven hos elever som bedömts ha en funktionsnedsättning enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning så att dessa elever får undervisning i en inkluderande miljö i den obligatoriska skolan?

På grundval av de skrivbordsundersökningar, besök och seminarier som genomfördes i projektet identifierades följande faktorer som nödvändiga för att kunna ta fram inkluderande arbetsmetoder och skapa en organisation som ger verkningsfullt stöd:

- Begreppsmässig klarhet inom området inkluderande undervisning.
- Lagstiftning och politik som tar hänsyn till sambanden mellan FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och [FN:s konvention om barnets rättigheter](#) (barnkonventionen) när det gäller att prioritera de rättigheter som barn med funktionsnedsättning har och säkerställa en enhetlig politik och enhetliga arbetsmetoder på alla nivåer i systemet.
- Ett systematiskt synsätt där fokus ligger på att utveckla de inkluderingsmöjligheter som finns i utbildningssystemet som helhet, liksom på att främja starka band, samarbete och samordning inom och mellan alla nivåer (det vill säga mellan nationella och lokala beslutsfattare, utbildnings- och skolledare, lärare, andra yrkesgrupper, elever och familjer).
- Inkluderande ansvarssystem som inbegriper alla intressenter, även eleverna, och som ligger till grund för policybeslut som ska säkerställa att alla elever är fullt delaktiga och uppnår godkända resultat, med särskilt fokus på de elever som riskerar att falla igenom.
- Ett starkt, delat ledarskap som kan hantera förändringar på ett effektivt sätt.
- Lärarutbildning och löpande fortbildning om inkludering för att säkerställa att lärarna utvecklar en positiv inställning och tar ansvar för alla elever.
- Tydliga roller för specialister så att de kan utvecklas till resurscenter som kan hjälpa de vanliga skolorna, säkerställa kvaliteten på stödåtgärderna och ge kvalificerat professionellt stöd till de elever som har en funktionsnedsättning.
- Skolororganisation, undervisningsmetoder, läroplaner och bedömningssystem som ger alla lika möjligheter till utbildning.
- Ett effektivt utnyttjande av resurser genom kollegialitet och samarbete för att skapa ett flexibelt, kontinuerligt stöd i stället för att avsätta medel till specifika grupper.

Det råder i stort sett konsensus om ovanstående faktorer inom forskningslitteraturen, liksom i byråns senaste studier, till exempel [Huvudprinciper för att främja kvalitet i inkluderande undervisningsmiljöer](#) (2011), liksom i detta projekt om organisation av stödåtgärder.

Rekommendationer

Rekommendationerna nedan är baserade på de huvudsakliga projektresultaten och är ämnade för beslutsfattare. Förhoppningen är att rekommendationerna ska bidra till att förbättra stödsystemen för alla elever, men särskilt de elever med funktionsnedsättning i vanliga skolor.

Barns rättigheter och delaktighet

Beslutsfattare bör vidta följande åtgärder:

- Se över nationell lagstiftning och utbildningspolitik för att kontrollera att dessa är i enlighet med principerna i både FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och barnkonventionen och att de upprätthåller alla elevers rätt till full delaktighet i skolan tillsammans med sina jämnåriga. Följande bör särskilt beaktas:
 - Rätten till utbildning och inkludering.
 - Nolltolerans mot diskriminering på grund av funktionsnedsättning.
 - Barnets rätt att uttrycka sina åsikter.
 - Tillgång till stöd.

Begreppsmässig klarhet och samstämmighet

Beslutsfattare bör vidta följande åtgärder:

- Se till att man på alla nivåer i systemet ser på inkludering som ett sätt att öka kvaliteten och rättvisan för alla elever så att även svagare elevgrupper, inbegripet barn med funktionsnedsättning, kan uppnå godkända resultat. Alla beslutsfattare inom utbildningssektorn måste ta ansvar för **alla** elever.
- Ta hänsyn till kopplingarna mellan systemets olika nivåer (det vill säga mellan nationella och lokala beslutsfattare, lokala utbildnings-/skolledare, lärare, andra yrkesgrupper och elever och deras familjer) och förstärka dessa genom samarbete och enhetlig samverkan mellan statliga och kommunala tjänster. Sådana åtgärder bör syfta till att bredda perspektiven, öka förståelsen för andra och skapa möjligheter till inkludering inom utbildningssystemet.
- Tillhandahålla incitament för skolorna att ta in alla elever inom deras upptagningsområde och se till att bedömningsmetoder, inspektioner och andra ansvarsskyldighetsåtgärder främjar inkluderande metoder och leder till förbättrade stödåtgärder för alla elever.

Kontinuitet i stödåtgärderna

Beslutsfattare bör vidta följande åtgärder:

- Se till att det finns ett kontinuerligt stöd till lärare, stödpedagoger och i synnerhet skolledare genom forskning, nätverksarbete och samarbete med universitet och institutioner som tillhandahåller grundutbildning för lärare, i syfte att ge alla grupper utvecklingsmöjligheter för livslångt lärande.
- Utveckla den roll som specialskolor spelar, så att de blir en resurs som kan hjälpa vanliga skolor och förbättra stödet till eleverna. Det finns ett behov av att upprätthålla och vidareutveckla specialistkompetensen och kunskaperna hos resurscenterpersonalen så att de kan ge stöd till skolpersonalen (till exempel genom rådgivning och samarbete) och samtidigt vara ett specialistnätverk som kan ge ett mer avancerat stöd till eleverna, till exempel elever med mindre vanliga funktionsnedsättningar.
- Utveckla läroplaner och bedömningsmetoder som är mer tillgänglighetsanpassade och arbeta för mer flexibilitet i pedagogiken, skolorganisationen och resursfördelningen så att skolorna kan arbeta på nyskapande sätt för att åstadkomma ett kontinuerligt stöd till eleverna i stället för att försöka passa in eleverna i det befintliga systemet.

Mer information finns på webbsidan för projektet Organisation av stödåtgärder som främjar inkluderande undervisning: <http://www.european-agency.org/agency-projects/organisation-of-provision>

SV

<http://www.european-agency.org/disclaimer>